

مبارزی که خود را به انگلیسی ها نفروخت!

۱۲ شهریور ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۲۱

ای کلام الله گفتار مرا شاهد باش؛ من به تو سوگند یاد می کنم که اگر انگلیسی ها بخواهند بوشهر را تصرف کنند و به خاک وطن من تجاوز نمایند در مقام مدافعه برآیم و تا آخرین قطره خون من بر زمین نریخته است، دست از جنگ و ستیز با آنان نکشم و اگر غیر از این رفتار کنم در شمار منکرین و کافرین به تو باشم و خدا و رسول از من بیزار شوند.

شروع جنگ جهانی اول و حائز اهمیت بودن منطقه جنوب به لحاظ اقتصادی برای انگلیس و همچنین ضعف دولت ایران و حاکم نبودن آن بر منطقه جنوب فرصت مناسبی را برای انگلیسی ها فراهم کرد که به بهانه آشوب های جنوب و ناامن بودن جاده های تجاری جنوب، این منطقه را به جولانگاه نیروهای خود مبدل سازد.

انگلیس برای بالابردن اعتبار خویش در میان روسای عرب در دو سوی خلیج فارس و حفظ منافع تجاری خود و نیز محافظت از حوزه های نفتی خوزستان که دو میلیون لیره در آن سرمایه گذاری کرده بود، نیروهای خود را به آن سمت اعزام کرد بوشهر با توجه به مرکزیتی که نسبت به شرق و غرب خلیج داشت، به عنوان کانون جبهه تدارکاتی انگلیس در جنوب قرار گرفت. آنان در راستای حضور استعماری خویش در بوشهر، علاوه بر رواج دائمی زبان انگلیسی به اقدامات دیگری نظیر تاسیس مراکز وسیع اقتصادی و سیاسی و همچنین تاسیس پادگان نظامی بزرگی با تعدادی سرباز و افسر هندی و انگلیسی مبادرت ورزیدند. اقدامات مزبور با توجه به ذهنیت منفی ایرانیان نسبت به روس و انگلیس، نقض بی طرفی ایران در جنگ به حساب می آمد و سبب بروز واکنش و مخالفت های نیروهای ملی و مذهبی به حضور انگلیس در جنوب ایران گردید. مخالفتی که خود را در لباس های گوناگونی نشان می داد. در مجموع حضور استعماری انگلیس در جنوب چیزی نبود که روح آزادیخواه مردم آن خطه بتواند به راحتی در خود هضم کند و همین امر سبب ظهور ستارگانی در آسمان جنوب شد که "رئیسعلی دلواری" نمونه ای بارز از این ستارگان می باشد.

رئیس علی دلواری

رئیس علی دلواری فرزند رئیس محمد کد خدای ده دلوار (دلوار دهی از دهستان ساحلی بخش اهرم شهرستان بوشهر، در سی کیلومتری جنوب باختر اهرم، کنار جاده سابق بوشهر به لنگه در ساحل دریا واقع شده است. این روستا که جزء خاک تنگستان محسوب می شود در شش فرسخی بوشهر قرار دارد) بود که در سال ۱۲۹۹ ه. ق متولد شد.

او در عصر مشروطیت جوانی بیست و چهار ساله و جوانی بلند همت، شجاع، در صدق و وفا بی مانند و در حب وطن کم نظیر و در توکل به خدا ضرب المثل بود. اگر چه سواد کامل و معلومات کافی نداشت. اما پاکی سرشت و صفات حمیده او طوری بود که

زبانزد خاص و عام بود . رئیس علی بعد از این که قوای اشغالگر انگلیس بوشهر را به تصرف خود در آوردند با شجاعتی وصف ناپذیر به مقابله با متجاوزان پرداخت و شکست سنگینی بر قوای انگلیس وارد کرد و در حین مبارزه با دشمنان اسلام و ایران ، از پشت مورد هدف گلوله فرد خائنی قرار گرفت و در منطقه تنگک صفر ، در بیست و سوم شوال ۱۳۳۳ ه . ق ۳ سپتامبر ۱۹۱۵ به شهادت رسید .

بوشهر و تاریخچه هجوم انگلیسیها به آن

بوشهر از بنادر بزرگ و مهم ایران می باشد که قریب به یکصد سال است ، به عنوان مرکز بنادر جنوب کشور شناخته شده است . قبل از ظهور و ورود دین اسلام به ایران ، بندری به نام بوشهر اساسا وجود نداشته است و آبادی در دو فرسنگی سمت جنوب بوشهر در ساحل دریا بوده که آنجا را ریشهرمی نامیده اند . به قول مولفین فارسنامه ناصری و گنج دانش ، بوشهر از زمان کریم خان زند رو به آبادی گذاشت و در زمان ناصر الدین شاه رو به عمران بیشتر نهاد و از بنادر تجاری مهم محسوب شد . تا در سال ۱۲۷۳ هجری قمری که شهر هرات از طرف دولت ایران محاصره شد، انگلیسیها خائف گشتند و برای انصراف ایران از تصرف هرات که کلید هندوستان شمرده می شد ، سی فروند کشتی جنگی به خلیج فارس فرستادند و پس از جنگ با دلاورمردان تنگستان این بندر را تصرف کردند . این درگیری بین باقر خان ضابط تنگستانی و پسر رشیدش احمد خان تنگستانی با چهار صد تفنگچی در قلعه ریشهر روی داد و احمد خان تنگستانی به همراه ۷۲ نفر در این راه شهید شدند .

دومین هجوم قوای انگلیس به بوشهر در آغاز جنگ جهانی اول (۱۹۱۴) قوای روس از شمال و نیروهای انگلیس از جنوب ، کشور ما را در معرض هجوم قرار دادند و کشتی های جنگی انگلیس در مقابل بوشهر لنگر انداختند و نیروهای اشغالگر در ۸ اوت ۱۹۱۵ ، برابر با ۱۷ مرداد ۱۲۹۴ (۲۶ رمضان ۱۳۳۳) شهر بوشهر را به اشغال خود در آوردند . یک روز از پس از اشغال بوشهر ، چهارده نفر از احرار آن علیه اشغالگران اعتراض کردند ولی چون اهل جدال و اسلحه نبودند دستگیر و به هندوستان تبعید شدند . رئیسعلی خان دلواری و شیخ حسین خان چاه کوتاهی و زایر خضر خان اهرمی سه نفر خوانین دلیر تنگستان از این وقایع آگاه شدند و تصمیم گرفتند که علیه دشمن قیام و در مقام مدافعه از وطن برآیند . حدود دو ماه قبل از این که قوای انگلیس بوشهر را اشغال کنند ، جنرال کاکس کنسول انگلیس در خلیج فارس ، نامه ای به مرحوم شیخ محمد حسین برازجانی روحانی متنفذ و مجتهد معروف دشتستان نوشت که جواب آن نامه ، انگیزه قیام رئیسعلی دلواری آن قهرمان نامی ایران و اسلام شد .

کنسول انگلیس در این نامه از شیخ محمد حسین برازجانی خواسته بود که از نفوذ خود استفاده کند و از هرگونه آشوب و قیام علیه اشغالگران جلوگیری نماید . در این نامه تاکید شده بود که از دشمنی با دولت انگلیس هیچ سودی عاید ملت ایران نخواهد شد ، بلکه در صورتی که ایرانیان وارد جنگ شوند ، انگلیس یک سوم خاک ایران را به تصرف خود در خواهد آورد . شیخ ، در پاسخ به این نامه تمام مصیبت ها را از طرف دولت انگلیس بر شمرده و اعلام کرده بود که چنانچه عملیات انتقام جویانه علیه اشغالگران صورت پذیرد مسئولیت آن بر عهده انگلیسیها خواهد بود . رئیسعلی ، در نامه های متعدد به شیخ محمد حسین برازجانی از برای جهاد و قیام علیه قوای انگلیس کسب تکلیف می کند که سرانجام مرحوم شیخ صورتی از حکم جهادی که مراجع شیعه از نجف اشرف ارسال داشته بودند به ضمیمه حکم خود مبنی بر وجوب جهاد با کفار انگلیسی و جلوگیری از رخنه آنها به بنادر جنوب دشتی و تنگستان و لزوم همکاری خوانین این مناطق و بسیج مردم مسلمان برای رفتن به میدان جنگ صادر می

کند و برای همه خوانین می فرستد . رئیسعلی دلواری همین که از حکم جهاد مرحوم شیخ محمد حسین برازجانی و دیگر مراجع دینی آگاهی می یابد ، آماده نبرد با قدرت امپراتوری انگلیس می شود و مقدمات کار را در خانه حاج سید محمد رضای کازرونی فراهم می سازد .

رئیسعلی همراه دوستش خالو حسین دشتی در اوایل ماه رمضان ۱۳۳۳ ه . ق در عمارت حاج سید محمد رضا کازرونی ، پس از مذاکراتی با وی آمادگی خود را برای دفاع از بوشهر و جلوگیری از پیشروی نیروهای انگلیسی اعلام می دارد . رئیسعلی پس از اظهار تشکر ، قرآن مجید را می طلبد و همین که خادم قرآن می آورد برمی خیزد و تعظیم می کند و با احترام تمام آن را روی میز جلو خود می گذارد ، آن گاه رو به حاضرین کرده و می گوید : ای کلام الله گفتار مرا شاهد باش . من به تو سوگند یاد می کنم که اگر انگلیسیها بخواهند بوشهر را تصرف کنند و به خاک وطن من تجاوز نمایند در مقام مدافعه برآیم ، و تا آخرین قطره خون من بر زمین نریخته است ، دست از جنگ و ستیز با آنان نکشم ، و اگر غیر از این رفتار کنم در شمار منکرین و کافرین به تو باشم ، و خدا و رسول از من بیزار شوند.

قیامی مردانه و دلیرانه

بعد از اشغال شهر بوشهر در ۲۶ رمضان ۱۳۳۳ ه . ق ، نیروهای انگلیسی قصد تصرف ناحیه دلواری را می کنند . دلواری محلی بود که پیش از آن چند بار سربازان انگلیسی بدانجا تجاوز کرده اما طعم تلخ شکست را در ناحیه چشیده بودند. رئیسعلی خان دلواری و شیخ حسین خان کوتاهی و زایر حضرخان اهرمی که از این وقایع آگاه و در مقام دفاع از وطن بر می آیند. قیام دلیران تنگستان علیه اشغالگران انگلیس آغاز می شود و نیروهای متجاوز انگلیس که قریب به پنج هزار بودند در دام دلیر مردان تنگستانی گرفتار می آیند و عده زیادی از متجاوزان انگلیسی در این حمله از بین می روند . قیام مردم تنگستان بر روی هم هفت سال طول می کشد و در این مدت دلیران تنگستانی دو هدف عمده را دنبال می کند : ۱- پاسداری از بوشهر و دشتستان و تنگستان به عنوان منطقه سکوت خود . ۲- جلوگیری از حرکت قوای بیگانه به درون مرزهای ایران و دفاع از استقلال وطن .

رئیسعلی دلواری که در حقیقت روح قیام شورانگیز مردم جنوب ایران به شمار می رفت و از حیث خصائص اخلاقی و نظامی بر سایرین تفوق داشت ، قبل از این که زندگی را بدرود گوید ، بارها مرگ خود را پیش بینی کرده بود تا این که سرانجام ، در شب هجوم دشمن در ناحیه تنگگ صفرهنگام شبیخون به دشمن از پشت سر توسط غلامحسین تنگکی در روز بیست و سوم ۱۳۳۳ ه . ق به فیض شهادت نایل می آید .

رئیسعلی سمبل مبارزه با استعمار

رئیسعلی دلواری در مبارزه با استعمار چهره واقعی و ژرفای ایمان خود را نشان داد و به قیام خونین ضد آجنبی مردم نواحی دشتی ، دشتستان و تنگستان رنگ خاصی بخشید . روح استقلال طلبی و عشق به میهن و غیرت و حمیت وی از او شخصیتی به وجود آورده بود که آوازه جانبازی و فداکاری وی را در سراسر ایران طنین افکند . وی نبرد علیه قوای مهاجم را وظیفه ملی و مذهبی خود می دانست و فعالیتهای ضد انگلیسی او از این اعتقاد مایه می گرفت و تقویت می شد . رئیسعلی قاطعانه تصمیم گرفت خود را فدای استقلال و تمامیت ارضی وطن افکند . مقامات انگلیسی که اغلب با تزویز و نیرنگ و پرداخت رشوه و رز و سیم بر حریف

چیره می شدند ، پس از اتخاذ تصمیم قطعی درباره اشغال بوشهر و پیشروی به سوی شیراز به منظور تطمیع رئیسعلی ، دو نفر از متابعان حیدرخان حیات داودی رابه دلوار گسیل می دارند تا به رغم خود موافقت او را مبنی بر پیاده شدن قوای انگلیسی در کرانه خلیج فارس و حرکت به سوی شیراز جلب کنند . نمایندگان حیدرخان ضمن ملاقات با رئیسعلی متذکر می شوند که چنانچه او از قیام علیه قوای اشغالگر صرف نظر کند ، مقامات انگلیسی چهل هزار پوند به او خواهند پرداخت . اما رئیسعلی با صراحت و شجاعت تمام می گوید : چگونه می توانم بی طرفی اختیار کنم در حالی که استقلال ایران در معرض خطر جدی قرار گرفته است ؟

پس از مراجعت نمایندگان حیدرخان که تیرشان به هدف مقصود اصابت نکرده بود ، نامه تهدیدآمیزی از طرف مقامات انگلیسی به رئیسعلی نگاشته می شود مبنی بر این که : چنانچه بر ضد دولت انگلیس قیام و اقدام کنید ، مبادرت به جنگ می نمایم در این صورت خانه هایشان ویران و نخلهایتان را قطع خواهیم کرد . رئیسعلی در پاسخ مقامات انگلیسی می نویسد : خانه ما کوه است و انهدام و تخریب آنها خارج از حیطة قدرت و امکان امپراطوری بریتانیای کبیر است . بدیهی است که در صورت اقدام آن دولت به جنگ با ما ، تا آخرین حد امکان مقاومت خواهیم کرد و این چنین این دلاور تنگستانی تا آخرین لحظه عمر خود حفظ وطن را بر سرسپردگی بر دول استعمارگری همچون انگلیس ارجحیت داد.

منابع:

- ۱- میرزا حسن حسینی فسائی. درسنامه ناصری، ج ۲: ۹۹.
- ۲- سید قاسم حسینی. رئیسعلی دلواری، تجاوز نظامی بریتانیا و مقاومت جنوب، ج ۱: ۹۳.
- ۳- روزشمار شمسی. علی حائری و همکاران: ۱۹۵.
- ۴- روزها و رویدادها. علی بری دیزچی و همکاران: ۱۵۴-۱۵۲.
- ۵- "رئیسعلی دلواری" تجسم آزادیخواهی. ناشناس. پژوهشکده باقرالعلوم.

منبع: تقدس

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۸۰۰۵/مبارزه-خود-مبارزه-۲۸۰۰۵>